

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KREITI YA 12

SEPEDI LELEME LA GAE (HL)

LEPHEPHE LA BOBEDI (P2)

DIBATSELA 2019

MEPUTSO: 80

NAKO: Diiri tše 2½

Palomoka ya matlakala a dipotšišo ke 25.

DITAELO LE TSHEDIMOŠO

1. Badišiša ditaelo tše ka šedi pele o thoma go araba dipotšišo.
2. O se ke wa leka go bala lephethe la dipotšišo ka moka. Lebelela diteng letlakaleng la bone gomme o laetše dinomoro tša dipotšišo tša dingwalo tše o ithutilego tšona lenyaga. Ka morago ga moo, bala dipotšišo tše gomme o kgethe tše o tlogo di araba.
3. Lephephe le le arotšwe ka DIKAROLO TŠE THARO:

KAROLO YA A:	Theto	(30)
KAROLO YA B:	Padi/Dingwalotšhaba	(25)
KAROLO YA C:	Papadi/Terama	(25)
4. Araba dipotšišo TŠE TLHANO: TŠE THARO KAROLONG YA A, E TEE KAROLONG YA B le E TEE KAROLONG YA C ka tsela ye e latelago:
 - KAROLO YA A: THETO
DIRETO TŠEO DI BONWEGO: Araba dipotšišo TŠE PEDI.
SERETO SEO SE SA BONWAGO: Araba potšišo YA KGAPELETŠO.
 - KAROLO YA B: PADI/DINGWALOTŠHABA
Araba potšišo E TEE ya padi goba E TEE ya dingwalotšhaba.
 - KAROLO YA C: PAPADI/TERAMA
Araba potšišo E TEE.
5. KGETHO YA DIPOTŠIŠO GO KAROLO YA B (PADI/DINGWALOTŠHABA) LE KAROLO YA C (PAPADI/TERAMA)
 - Araba dipotšišo ka dipuku tše o di badilego FELA
 - Araba potšišo E TEE YE TELELE le E TEE YA SETSOPOLWA.
 - Ge o araba potšišo ye telele KAROLONG YA B, o swanelwa ke go araba ya setsopolwa KAROLONG YA C
 - Ge o araba potšišo ya setsopolwa KAROLONG YA B, o swanelwa ke go araba ye telele KAROLONG YA C
 - Šomiša lenanetekolo/lenanetshwayatshwayo go go hlahla
6. BOTELELE BJA DIKARABO
 - Go potšišo ye telele ya karolo ya Theto, karabo e be mantšu a 250–300
 - Go potšišo ye telele ya dikarolo tša Padi/Dingwalotšhaba le Papadi/Terama, karabo e be mantšu a 400–450
 - Kabo ya meputso e tla šoma bjalo ka tlhahlo ya botelele bja karabo yeo e letetšwego go dipotšišo tša ditsopolwa
 - Balekwa ba ikemišetše go fa karabothwi ka mokgwa wa maleba

7. Latela ditaelo tšeo di hwetšwago mathomong a KAROLO YE NNGWE le YE NNGWE ka kelohloko.
8. Nomora dikarabo tša gago go swana thwi le ka fao dipotšišo di nomorilwego ka gona ka gare ga lephephe la dipotšišo.
9. Thoma KAROLO YE NNGWE le YE NNGWE letlakaleng LE LEFSA.
10. Nako yeo e ukangwago ya go araba dipotšišo:

KAROLO YA A: Metsotso ye 40
KAROLO YA B: Metsotso ye 55
KAROLO YA C: Metsotso ye 55
11. Ngwala ka bothakga le ka mongwalo wa go balega.

KAROLO YA A: THETO			
Direto tšeo di bonwego: Araba dipotšišo TŠE PEDI fela go tše di latelago.			
NOMORO YA POTŠIŠO	POTŠIŠO	MEPUTSO	NOMORO YA LETLAKALA
1. 'Chris Hani'	Potšišo ye telele	10	6
2. 'A itheng?'	Potšišo ya setsopolwa	10	7
3. 'Bjola bophelo ke bo katakatela ka sa morago'	Potšišo ya setsopolwa	10	8
4. 'O gorogile'	Potšišo ya setsopolwa	10	9
LE			
Sereto seo se sa bonwago (Ke kgapeletšo).			
5. 'Tau'	Potšišo ya setsopolwa	10	10
<p>ELA HLOKO: Mo KAROLONG YA B le YA C, araba potšišo E TEE ye telele le E TEE ya setsopolwa. Ge o arabile potšišo ye telele KAROLONG YA B/C o swanetše go araba ya ditsopolwa go tšwa go KAROLO YA C/B. O swanetše go araba potšišo E TEE fela mo KAROLONG YA B le YA C.</p>			
KAROLO YA B: PADI/DINGWALOTŠHABA			
PADI: Araba potšišo E TEE fela go tšwa pading ye o e badilego.			
6. <i>Badimo ba boletše</i>	Potšišo ye telele	25	11
7. <i>Badimo ba boletše</i>	Potšišo ya setsopolwa	25	11
8. <i>Kgalagalo tša setu</i>	Potšišo ye telele	25	13
9. <i>Kgalagalo tša setu</i>	Potšišo ya setsopolwa	25	13
GOBA			
DINGWALOTŠHABA: Araba potšišo E TEE fela go tšwa go kanegelotšhaba ye e latelago.			
10. <i>Todi ya Batlogolo</i>	Potšišo ye telele	25	15
11. <i>Todi ya Batlogolo</i>	Potšišo ya setsopolwa	25	17
KAROLO YA C: PAPADI/TERAMA			
Araba potšišo E TEE fela go tšwa papading ye o e badilego.			
12. <i>O iphihletšeng?</i>	Potšišo ye telele	25	19
13. <i>O iphihletšeng?</i>	Potšišo ya setsopolwa	25	19
14. <i>Naga ga di etelane</i>	Potšišo ye telele	25	22
15. <i>Naga ga di etelane</i>	Potšišo ye telele	25	22
16. <i>Lehufa</i>	Potšišo ye telele	25	24
17. <i>Lehufa</i>	Potšišo ya setsopolwa	25	24

***ELA HLOKO:** Mo KAROLONG YA B le YA C, araba potšišo E TEE ye telele le E TEE ya setsopolwa. O se ke wa araba dipotšišo TŠE PEDI tše ditelele goba TŠE PEDI tša setsopolwa.

LENANETEKOLO/LENANETSHWAYATSHWAYO

Dira leswao la (✓) go lenanetekolo le le latelago go kgonthišiša ge e ba o latetše ditaelo gabotse.

KAROLO	NOMORO YA DIPOTŠIŠO	PALO YA DIPOTŠIŠO TŠEO DI ARABJAGO	TSHWAYO (✓)
A: Theto (Direto tšeo di bonwego)	1–4	2	
A: Theto (Sereto seo se sa bonwago)	5	1	
B: Padi (Potšišo ye telele goba ya ditsopolwa) GOBA	6–9	1	
B: Dingwalotšhaba (Potšišo ye telele goba ya ditsopolwa)	10–11		
C: Papadi/Terama (Potšišo ye telele goba ya ditsopolwa)	12–17	1	

***ELA HLOKO:** Mo KAROLONG YA B le YA C, kgonthišiša gore o arabile potšišo E TEE ye telele le E TEE ya ditsopolwa. O se ke wa araba dipotšišo TŠE PEDI tše ditelele goba TŠE PEDI tša ditsopolwa.

KAROLO YA A: THETO**MONTSHEPETŠABOŠEGO – M Mamabolo****DIRETO TŠEO DI BONWEGO**

Araba dipotšišo TŠE PEDI fela.

POTŠIŠO YA 1: POTŠIŠO YE TELELE

Sekaseka metara o lebeletše molawana wa kgaogano le molawana wa kwano mothalothetong wa 16 seretong sa ka tlase. Botelele bja karabo e be mantšu a 200–250.

CHRIS HANI – MJ Mojalefa

- 1 ... Bahlokakhutšo ba mo nyaka,
- 2 Ba mo nyaka, ba mo nyaka,
- 3 Ba mo nyaka, ba mo hwetša,
- 4 Ba mo hwetša go sa gopola motho;
- 5 Sellomadi sa thenkgollwa le ke bahlapetši;
- 6 Ba gagwe ba lla keledimothopo;
- 7 Naga ya gešo ya tsenwa ke poifo,
- 8 Gwa šašarakana, gwa nkgaga go se go bole;
- 9 Khutšo ya tsenwa ke poifo le tlepane.

- 10 Ba e hlekenetša ya ba mohlekemohleke;
- 11 Tshenyo ya ntšhwa borumolane;
- 12 Le ge e ile ya kgwathwa ekonomi
- 13 Fela Modimo o phala ba bošego;
- 14 Tielelo ya thoma go tielela.

- 15 O sepele gabotse Chris morwa' Hani,
- 16 O re lotile, re a leboga,
- 17 O re phuphile ka diphego tšago;
- 18 Badimo ba go amogele Bokgalaka;
- 19 Modimo a go romele barongwa bagwe;
- 20 Robala ka khutšo senatla sa lefase.

[Letl. 52]

[10]

POTŠIŠO YA 2: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA

Bala ditemanatheto tše ka tsinkelo gore o kgone go araba dipotšišo tša go latela.

A ITHENG? – ME Ngake

- 1 A itheng banešo Yogodimo,
2 Gobane a le fa, le a belaela;
3 A le kuna, le a hlobaela?
- 4 A itheng Yogodimo banešo
5 Gobane a le phediša, le a lla;
6 A le sesefaletša bophelo, le a lla?
- 7 A itheng banešo Yogodimo
8 Gobane a le fa molao, le a o tshela;
9 A se le fe, le a hlobaela?
- 10 A itheng Yogodimo banešo
11 Gobane a le nešetša tša matlorotloro le a lla;
12 A le tlišetša komelelo le a ratharatha?
- 13 A itheng Yogodimo banešo
14 Gobane a tliša phišo, ra lla phišo;
15 A re tlišetša go tonya, ra buša ra lla go tonya?...
- 16 A itheng banešo Yogodimo
17 Gobane lefase le legodimo tema ya tšona O kgathile
18 Gomme rena bjale re itshema ba mo fetago?
- 19 ... A re bolaišeng bobodu dingwathameratha;
20 Re bo hlohloeng bo hlalane le rena,
21 Kgonthe gobane e le gore re ja ka mphufutšo phatleng!

[Letl. 68]

- 2.1 Ka dintlha TŠE PEDI bontšha sebopego sa ka ntle sa sereto se o lebeletše ditemanatheto. (2)
- 2.2 Ngwala mohuta wa morumokwano wo o tšwelelago temanathetong ya 1 o be o fe le mohola wa wona. (2)
- 2.3 Ke setlabela sefe sa theto seo se renago seretong se? Hlaloša tirišo ya sona temanathetong ya 6. (2)
- 2.4 Sereto se ke sa mohuta mang? Fahlela karabo ya gago ka lebaka. (2)
- 2.5 Efa molaetša wa sereto se. Šitlela karabo ya gago. (2)

[10]

POTŠIŠO YA 3: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA

Badišiša sereto se ka tsenelelo gore o kgone go araba dipotšišo tša go latela.

BJOLA BOPHELO KE BO KATAKATELA KA SA MORAGO – M Mamabolo

- 1 Ka ntakapedi ke bo bone ke thole mahlong a sehlalefi,
- 2 Dihlaeng tša ka bo nkgalaketše wa sekgopha ke kwele,
- 3 Go hlwa ke orela sebatana se tee le bjona
- 4 Ke go ikgogolela matswabadi, bogwahla le boitsholo.
- 5 Ka mehutahuta a ka mabotlelong ke kuketše,
- 6 Kgagolamegolo le dintshe ke galampetše nabo,
- 7 Bophelo bjola ga ke bo sotolle
- 8 Bankane le methepa bo mpharile ka bona ka leboga,
- 9 Eupša ba bile dikgenkgerepe tše di segago ka leino le tee
- 10 Mola ka le lengwe di epa.
- 11 Tša bophelo bjola ke di nyakuretše ka kelohlolo,
- 12 Go katakatela morago go tšona ke go ikadietša ke bone.
- 13 Lesego le le tamollwago ka fale ke phiri yeo e re dikologago,
- 14 Menwešano le mekgogišano yela ke bohwirihwiri re diranago,
- 15 Ke phonkgetše ka gare ga tšona dingalo tša nthuta setho.

[Letl. 96–97]

- 3.1 Laetša ka moo tshalošothwii ya methalotheto ya 5 le 6 e tšweletšago kgopolotlaleletšo ya sereto se. (2)
- 3.2 Ke setlabela sefe sa theto se se dirišitšwego methalothetong ya 3 le 4? Hlaloša tirišo ya sona. (2)
- 3.3 Hlaloša tshwantšhokgopolo yeo e tšwelelago seretong se. (2)
- 3.4 Ke moya ofe wo o fokago seretong se? Tiiša karabo ya gago ka lebaka. (2)
- 3.5 Utolla molaetša wo o tšweletšwago ke sereto se o be o fahlele ka lebaka. (2)

[10]

POTŠIŠO YA 4: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA

Bala ditemanatheto tše ka kelohloko gore o kgone go araba dipotšišo.

O GOROGILE – JN Mohlamonyane

- 1 O gorogile senatla sa Afrika nagasello,
 2 O boile gae Gauteng motsemollakoma,
 3 O tsene gae Transfala a farafarilwe ke bannatia,
 4 O fihlile a hwetša ditaba di mo letile,
 5 O goroga naga e hlakahlakane ka bophara.
- 6 Ke ngwana wa Moafrika yo a tšwago Thoseng,
 7 O rile a *kobja* mengwagangwaga kgolegong ra nyama,
 8 Ra gopola mohlako wa kgatelelo manyami
 9 Kganthe Modimo ga a fole patše,
 10 O mo lokolotše Tate, Ramaatla, Kukamadišhaba,
 11 Lerumo la setšhaba la mo gobela wa mogobo wa bagale.
- 12 Bana ba belegwa ba swana ka megopolo eke mafahla,
 13 Ba ile ba e hlaba ka meetlwa ya noko le hlong
 14 Bagale boMhlaba le boSegwale ba e bogela komatona,
 15 Mengwaga ba fiwa kotlo ya lehloyo kgolegong,
 16 Ka kgonthe se sa feleng se a hlola baetena!
- 17 Wena Rolihlahla Mandela, o mogale senatla sa mantho,
 18 Kgonthe o rile o lokollwa boRamošweu ba kokorega,
 19 Ba itshophatshopha eke noga e ripilwe mosela,
 20 Bogale bja gago bo phološitše Maafrica kgatelelong,
 21 Aowa, ge e le setulo se ke sa gago, se dule ka nnete.
- 22 O rile go goroga manyami a phuthollwa kobong,
 23 Bja gago bophelo ga se wa bo kwelela ka boiketlo,
 24 Ba gago bana ba fepilwe ka leleme la kgatelelo,
 25 Wa gago mosadi wa ganetšwa go mmona o se lekgwahla,
 26 Lehono ke nako ya gago ya go ipshina le ya gago meloko.

[Letl. 133–134]

- 4.1 Efa setlabela sa theto seo se dirišitšwego temanathetong ya 1. (1)
- 4.2 Laetša ka fao sereti se dirišitšwego kemedi ka gona temanathetong ya bobedi. (3)
- 4.3 Laetša kgetho le tirišo ya mantšu go tšweletša maikutlo a Babašweu ka morago ga tokollo ya Mandela. (2)
- 4.4 Sereto se ke sa mohuta mang? Fahlela karabo ya gago ka lebaka. (2)
- 4.5 Ka dintlha TŠE PEDI hlatholla kgopolo yeo e rwelwego ke temanatheto ya 5. (2)

[10]**LE**

SERETO SEO SE SA BONWAGO (KE KGAPELETŠO)**POTŠIŠO YA 5: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA****THAGALETSWALO 3 – SM Serudu**

Badišiša sereto se gore o kgone go araba dipotšišo tša go se latela.

TAU – SM Serudu

- 1 O filwe borena o iphile,
- 2 O setšhošetši maphoofolong,
- 3 Wa phela ka nama o nama,
- 4 Wa thula madi nkgwete.
- 5 Modumo ntšu la gago masetlapelo,
- 6 Sebopego sa gago khuduego,
- 7 O tšhabja gohle thobela,
- 8 Wa ba gona bohle ra thothomela.
- 9 Re amogela borena bjago,
- 10 Re kwatamela pušo yago,
- 11 Ga o bakišwe o filwe
- 12 Go tloga kgale o hlomphilwe.
- 13 Le ge o le kokamamašaba,
- 14 Tseba go na le kokamadišhaba.

[Letl. 38]

- 5.1 Na sereto se ke sa mohuta mang? Fahlela karabo ya gago. (2)
- 5.2 Efa kakaretšo ya sereto se ka dintlha TŠE PEDI. (2)
- 5.3 Hlaloša tshwantšho le tirišo seretong se. (2)
- 5.4 Utolla moya wo o tšwelelago seretong se. Fahlela karabo ya gago. (2)
- 5.5 Laetša go atlega le go palelwa ga sereti tšweletšong ya patrone ya morumokwano. (2)

[10]**PALOMOKA YA KAROLO YA A: 30**

KAROLO YA B: PADI/KANEGELOTŠHABA

Araba potšišo YE TELELE goba YA SETSOPOLWA.

POTŠIŠO YA 6: POTŠIŠO YE TELELE***BADIMO BA BOLETŠE – MJ Mpepele***

Sekaseka thulaganyo ya padi ye o lebeletše diponagalo tše di latelago: kalotaba, phekgogo, sehloa le tharollo ya bothata. Botelele bja karabo e be mantšu a 400–450. [25]

POTŠIŠO YA 7: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA***BADIMO BA BOLETŠE – MJ Mpepele***

Badišiša setsopolwa sa A le sa B ka tlhokomelo gore o tle o kgone go araba dipotšišo tša go latela.

SETSOPOLWA SA A

Ka mola gagaboDitau mokgekolo Komanyi yena o be a lapa molala, a fela pelo e le ka tshwanelo gore Kgokolo le motlogolo'agwe Ditau ba fegolle se borala ka gore ke bao ba be ba bonagala ba edile difahlegong ge ba tsena ka kgoro. O be o ka re batsomi ba swarišitše sebatana seo e lego kgale ba se theile. Sebatana sona se bose ge se jewa mola se sa re huu ...! Batho ba babedi bao ba be ba swanetše fela gore ba khutšiše mokgekolo Komanyi go lapa molala e le ka nnete. 5

Mokgekolo Komanyi o ile a makala a ba a šala ruri a itshwere lehlakare ge ba mmotša le ka ga go kopana ga gagwe le Rašuwa wona mosegareng wa letšatši lona leo le sa tšwago go dikela. Ee, ditaola tša ngaka ya Kgokolo, Ngwetšana, di be di hlatsetše kopano yeo. Mokgekolo o rile go thoma go tshwa tša gagwe le yena, Ditau le malome agwe ba šala ba lebelelane fela nke mekoko e mebedi e lapišitšwe ke gona go lwa. Komanyi o tlogile a bolela gore ke nnete Rašuwa o hlwele a mmileditše kua kgorong. O tlogile a tsebiša Ditau gore yola rangwane wa gagwe o re yena ga a bo pate le gatee ka lebaka leo o kgopela tshwarelo. 10

Ka nako yeo Kgokolo yena o be a kgotsa a bile a ikana ka Banareng ba gabo ba gaMmakgwete leboelela ... 15

[Letl. 58]

- 7.1 Na molwantšhwa le molwantšhi ba padi ye ke bomang? (2)
- 7.2 Ka dintlha TŠE PEDI ala bokamorago bja diteng tša setsopolwa se. (2)
- 7.3 Hlaloša o be o laetše tebelelo ya mongwadi pading ye. (2)
- 7.4 Ke tikologo ya mohuta mang yeo e tšweletšwago ke padi ye? Thekga karabo ya gago ka ntlha TŠE PEDI. (3)
- 7.5 Akanya maikutlo ao a ka aparelago Ditau mabapi le go kgopela tshwarelo ga rangwane'agwe, Rašuwa. Fahlela karabo ya gago. (2)

LE

SETSOPOLWA SA B

'Mma, ke le botše bjang le gona ga kae gore Thabišo yo wa lena ga ke mo rate?'

'Namakgapeletšwa yona e phuma pitša, fela o se le bale gore lentšu la mohu lona ga le tshelwe.'

'Mma ruri ge le ka fela le mpotša ka taba yona ye, gona ke tla le tšwela motse.'

'Le ge o ka dira bjalo ngwanaka, efela o tsebe gore lentšu la mohu lona le a lotwa.' 5

Mokgekolo Komanyi o rile mola a re ke furalela Ditau, a nyaka a thulana le Senyama yo a bego a šetše a fihlile go bona gomme yena a nama a swara mokgekolo ka letsogo a bile a mo laetša gore a dule fase. Komanyi o rile ge a nyaka go tšwela pele ka go kgebiša pelo gape, ya ba Senyama o šetše a mo tsene ganong ka ge a be a kwele seo se bego se bolelwa ge a fihla fao go bona. Sebakeng sa gore yola Ditau a arabe Senyama potšišo yeo a bego a mmošiša yona, a emelela a mo kgarametša mo monna wa letekatekana a ilego a ba a kopakopa ka sa ka morago a thušwa fela ke go thibja ke leboto. Ka nako yeo Ditau o be a hwibiditše mahlo e ka ke mpšhe e tšeetšwe mae. 10

Senyama o rile go kwa di baba a tšwa ka mola le morago a sa gadime. Phuti ya tšwa ditloong. Ee, gape go tšwa ka madi gona ga go botse. 15

[Letl. 148–149]

- 7.6 Ka ntlha E TEE efa semelo sa Ditau go ya ka setsopolwa se. (2)
- 7.7 Ka dintlha TŠE THARO laetša mohola wa poledišano setsopolweng se. (3)
- 7.8 Ke ponelopele efe yeo o bago le yona mabapi le maitshwaro a Ditau setsopolweng se? Efa dintlha TŠE THARO. (3)
- 7.9 Ka dintlha TŠE THARO laetša ka fao diteng tša setsopolwa se di huetšago tlemollo ya lehuto la padi ye. (3)
- 7.10 Ala molaetša wa padi ye. Fahlela ka dintlha TŠE PEDI. (3)
- [25]**

POTŠIŠO YA 8: POTŠIŠO YE TELELE**KGALAGALO TŠA SETU – MS Machitela**

Ahlaahla thulaganyo ya padi ye o lebeletše diponagalo tše di latelago: kalotaba, phekgogo, sehloa le tharollo ya bothata. Botelele bja karabo e be mantšu a 400–450. [25]

POTŠIŠO YA 9: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA**KGALAGALO TŠA SETU – MS Machitela**

Bala setsopolwa sa C le sa D gore o tle o kgone go araba dipotšišo tša go latela.

SETSOPOLWA SA C

Ngaka le yona še, ya go rua leledu la phooko e sepela ka go phakiša e lebile ka phapošeng ya batswetši gomme dieta tša yona tše diso tša nko ya ntlha di re thwa! thwa! thwa! tše o ka rego di kokotetšwe dipikiri bogatong bja tšona. Go bolela therešo bana ba mokgalabje, moisa yo ge nkabe e se ka *stethoskhoupu* seo se bego se kaeditše molaleng wa gagwe o be o ka se lemoge le gore ke ngaka. Ka mokgwa wo a bego a befile ka gona, o be o ka ba wa gopola gore ke ledimo le ge re sa tsebe gore ledimo le bopegile bjang. 5

Ge go be go iwa tlase le tletlolo bjalo, kgopolo ya yola Molatelo e be e ithomile dikgapana. O be a sa kgone le go lemoga monyeunyo woo wa batho ge ba be ba eya tletlolo le tlase ka fao bookelong, re sa bolele ka menkgo yeo ba bangwe ba bego ba ekwa. Mohlomongwe o be a dirišwa ke ge a tlwaetše mašata le menkgo ya ka fao ka ge e be e šetše e no ba legae la gagwe la bobedi. Re tla reng ruri ka gore ka dinako tše dingwe e be e tla re ge tshela ya legodimo e ntšha nko ka Bohlabela, wa mmona a etšwa ka kgoro ya bookelo a feleletše ka yunifomo ya gagwe ya booki? 10

Kgopolo ya Molatelo e be e ithomile dikgapana bjalo ka ge re šetše re kwele. Tše di bego di runyarunya le go thalaganya gotee le go thanthakgana ka kgopolong ya yokhwi kgaetšedi ya rena, e be e le ditaba tšela a bego a di bolela le bagwera ba gagwe Mphapantšhi le Keletšo. 15

[Letl. 61–62]

- 9.1 Na molwantšhwa le molwantšhi ba padi ye ke bomang? (2)
- 9.2 Ka dintlha TŠE PEDI ala bokamorago bja diteng tša setsopolwa se. (2)
- 9.3 Hlaloša o be o laetše tebelelo ya mongwadi pading ye. (2)
- 9.4 Ke tikologo ya mohuta mang yeo e tšweletšwago ke padi ye? Thekga karabo ya gago ka dintlha TŠE PEDI. (3)
- 9.5 Akanya maikutlo ao a ka aparelago Mojaogobedi mabapi le maitshwaro a Molatelo a go mo homolela ka dinako tše dingwe. Fahlela karabo ya gago. (2)

LE

SETSOPOLWA SA D

'Hei! Ga ke kgolwe gore nka leka ka re poo! Gape a ka gopola gore ...'	
'Hooookane! Ema gona fao. Felo fa a ke re re sa tšwa go bolela ka sephiri sa mogatšago seo mafelelong se ilego sa utologa. A o gopola gore wena se sa gago o tla se uta go fihla neng? Le ge o ka e hlehliša le moedi, thota ntle e tla šala. Le ge o ka e buela leopeng, magokobu a tla go bona, ga se nna ke bagologolo.'	5
'Ke a go kwa, eupša ...'	
'Bona! Bona Mojagobedi, motho yo a tsebago gabotsebotse gore poledišano ke yona e agago lapa ke wena. O tloga o bone ka a gago mahlo gore setu le diphiri di nyakile go hlahlamolla lenyalo la gago. Gona mpotše, a o gopola gore ngwana yola wa gago le Fiona ge a šetše a godile a ka se tšame a go tsoma? Gape tšatši le lengwe o tla fo re o sa dutše le mogatšago le morwago wa bona go tsena kgarebe e re ke yona morwedi wa gago. O tla reng?'	10
'Ke a go kwa thaka. Eupša ke bona o ka re go mmotša e ka ba go mo epela lebitla a sa phela. Ke tla fo ba ke katogile Fiona gosenene le ge ngwana ke tla mo phethela ditšohle. Ke bona e le nako bjale ya gore ke thekge yola mogatšake ge a lwantšhana le bolwetši bjoo. Kgonagalo ya gore a fole ke ye kgolo ka kudu. Kankere ya gagwe e lemogilwe e sa le ka pela.'	15
	[Letl. 137]

- 9.6 Ka ntlha E TEE efa semelo sa Mojagobedi go ya ka setsopolwa se. (2)
- 9.7 Ka dintlha TŠE THARO laetša mohola wa poledišano setsopolweng se. (3)
- 9.8 Ke ponelopele efe yeo o bago le yona mabapi le dikgopolo tša Mojagobedi ka kamano ya gagwe le Fiona? Efa dintlha TŠE THARO. (3)
- 9.9 Hlaloša o be o laetše ka fao diteng tša setsopolwa se di nyalelanago le tlemollo ya lehuto la padi ye. Efa dintlha TŠE THARO. (3)
- 9.10 Ala molaetša wa padi ye. Fahlela ka dintlha TŠE PEDI. (3)
- [25]**

GOBA

DINGWALOTŠHABA

Araba potšišo YE TELELE goba YA DITSOPOLWA.

POTŠIŠO YA 10: POTŠIŠO YE TELELE**TODI YA BATLOGOLO – M Makgopa**

Bapetša sebopego sa nonwane ya 'Kgomo e tsogile bahung', seretotumišo sa 'Kgošigadi Modjadji' le košana ya 'Sebodu' ka go sekaseka matseno, atmosfere (moya o fokago) le mafetšo a tšona. Botelele bja karabo e be mantšu a 400–450.

NONWANE**KGOMO E TSOGILE BAHUNG – AP Nkadimeng**

Nonwane, nonwane!

Keleketla!

Kgalekgale mehleng ya bogologolo go be go na le monna yo mongwe yo a bego a tsebega ka leina la Rahodu. Yena o be a dula motseng wa Soweto. Monna yo o be a hlola tlhakahlakano baduding ba motse wa Soweto, batho ba sa ipshine ka yena. O be a ruile dikgomo le dipudi le dinku gomme a sa rate batho ba bangwe ba rua bjalo ka yena. 5

Rahodu o be a se a tuma ka lebaka la leruo la gagwe fela, eupša o be a tumile ka go utswetša batho maruo a bona gore go hume yena a nnoši ...

Mpho, se seo sa mosela seripa!

10

[Letl. 83]

SERETO**KGOŠIGADI MODJADJI (KGOŠIGADI YA GO NEŠA PULA) – BMT Makobe**

1 Re Balobedu, re boologa bohlabatšatši bja Zimbabwe,
 2 Re ditlogolo tša Kgošikgolo Dzugudini
 3 SebušaBakaranga banešapula tša mokhora,
 4 Ba rego ge e duma e a tšhologana,
 5 Ra tla ra ja maraka le dinyoba,
 6 Ditlogolokhukhukhu tša Kgošikgolo Monomotapa
 7 Baagibagolo ba lebotu monepenepeswika la marope a Zimbabwe ...
 8 Re šikatee le Bavenda le Baphalaborwa ba Malatji
 9 Moo ba rego tshoganatlogelang go hubakela Borwa,
 10 Ka ge mo go phala Borwa ebile go lla noto.
 11 Re hlompšha le ke Mazulu, tlogolwana tša Kgoši Tšhaka,
 12 Le leina ba reetše Mabelemanane,
 13 Ka go leboga mokhora wa pula tša matlorotloro lefaseng re tlišago.
 14 Re dikgošikgolo manešapula tša medupi, pula tša matlorotloro,
 15 Re buša tšatši le hlabile!
 16 Bošego re šuthelela batho ba bošego sebaka,
 17 Re banwi ba meetsetlhweka a noka tša boMolototsi,
 18 Magageng a thokgwa tša boDaja,
 19 Diphorong tša boDebegeni,
 20 Moo go fokago meoya ya badimo baletasetšhaba,
 21 Mola bogoši bo ikadile Khetlhakone
 22 Moo šaka la bogoši le hlomphilwego ngwageng wa 1936
 23 Go ba bohwa bja naga ya Afrika-Borwa.
 24 Ka gaborena ga re nyalwe, re a nyala,
 25 Bane re swere mphodikgolo, mpho tša badimo le Modimo,
 26 Re swere naka la pula maphedišaditšhabatšhaba,
 27 Re swere todi tša magodimo madidimetša go tšwa kgole magodimodimong,
 28 Re tšhaba go tswaka meeta le pitša tša badimo ka diaila ditlalemeso!

[Letl. 112]

KOŠA**SEBODU – BMT Makobe**

Mohlabeledi: Sebodu, Mampepe ...!
 Bahlatlodi: O agile motse thabeng!
 Mohlabeledi: Eyee ... Mampepe ...!
 Bahlatlodi: O agile motse thabeng!
 Mohlabeledi: Thabeng ..., thabeng!
 Bahlatlodi: O agile motse thabeng! ...

5

[Letl. 145]

[25]

POTŠIŠO YA 11: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA**TODI YA BATLOGOLO – M Makgopa**

Bala setsopolwa sa E le sa F ka šedi gore o tle o kgone go araba dipotšišo tša go latela.

SETSOPOLWA SA E**MMADILLO O LLELANG? – AP Nkadimeng**

E rile e le nonwane!

Keleketla!

Kgalekgale mola maswika a sa tematema go be go na le mosadi yo mongwe a hloka bana. E be e le yena fela motseng wa gabo yo a se nago bana. O be a fetogile selo sa go bapadiša motseng wa gabo. Mang le mang ge a mmona o be a hiralala ka disego ba mo tšea bjalo ka motho yo a sego a felela. Mmadillo o be a dula motseng wa Marakane ga Kgoši Magapu. O be a hloka bagwera ka gore batho bohle ba be ba mo gapa mogofe. Mmadillo o be a hlwela selo ka lebaka la go thonkgega maikutlo. Ge a eya nokeng goba kgonyeng o be a sepela a nnoši go se na motho yo a tlošanago le yena bodutu.

5

10

Ruri ke nnete madimabe ga a hlapše ka gore le ge a hweditše sekgalabjana se be se sa dule ka lona lebaka la go hloka thari. Kgoši Magapu le yena o be a sa hlwe a mo kwa bose. O be a bile a mo tšhošetša ka go mo raka motseng wa gagwe. Ka le lengwe la matšatši Mmadillo a re a robetše a kwa lentšu le mo tlela ditorong.

'Mmadillo, o llelang? Phumola megokgo o lebe kua Sedibeng sa Tilo. Ge o fihla o hlape mahlo ka moo Sedibeng,' gwa realo lentšu la motho wa mosadi.

15

Mmadillo o ile a phakgama borokong a fegelwa mo a bego a laetša a tšhogile. O be a thothomela mo nkego o bone selo sa go tšhoša. Ka morago o ile a boela borokong a ya ka bjona ...

[Letl. 15]

- 11.1 Efa semelo sa Mmadillo go ya ka setsopolwa se. (2)
- 11.2 Molwantšhwa ke mang nonwaneng ye? Fahlela karabo ya gago. (2)
- 11.3 Na nonwane ye ke ya mohuta mang? Fahlela ka lebaka. (2)
- 11.4 Ka dintlha TŠE THARO hlaloša tlemollo ya lehuto nonwaneng ye. (3)
- 11.5 Na ditiragalo tša motse wa Marakane di utolla tikologo ya mohuta mang? Fahlela karabo ya gago ka dintlha TŠE PEDI. (3)
- 11.6 Utolla molaetša wa nonwane ye. Šitlela ka dintlha TŠE PEDI. (3)

LE

SETSOPOLWA SA F**ROLIHLAHLA MADIBA MANDELA – PT Tjale**

- 1 ... Tša mariri ditau di bethiša mosela fase
 2 Boka dimpša tša batsomi baletadithakadu
 3 Ke motlišakhutšo, mothibelabosenyi, molwelatokologo.
 4 A kae magwaragwara?
 5 Ba kae bomabinagosolwa?
 6 Ba tle ba bone hlogoputswa Afrika-Borwa ...
- 7 ... Ga ba go tsebe e le ruri
 8 Ruriruri maruru maebana ...
 9 Khutšo o e atišitše gwa šala šebešebe
 10 O bile ntloleswiswi mengwagangwaga
 11 Wa hloka le gore hlakodišang
 12 Wa ba monna ke nku o llela teng
 13 Mengwaga ye masomepedišupa
 14 Ka monwana o šupile dinagamabapi
 15 Wa oba ka seatla ra etelwa ke meraferafe
 16 Wa fihla bodibeng wa gahlana le dikolobe tša naga
 17 Di lla sa bošiwana di nyoretšwe khutšo go tšwa
 18 Go hlogoputswa thaka ya bohle
 19 Ke ra morwa rakgolo Mphakanyiswa le koko Nosekeni
 20 Le la lehono re sa kgotsa thobela
 21 Gore, go reng la gago le sa swane le la rena batho re le diphedi?
 22 Go reng la gago lentšu le rutlomolla dihlaka tša mengwako?
 23 Go reng la gago lentšu le roromediša dithaba?

[Letl. 107–108]

- 11.7 Ke ditlabela dife tša theto TŠE PEDI tšeo di tšwelelago methalothetong ya 1 le 2? (2)
- 11.8 Laetša mohlala wa potšišoretoriki go tšwa temanathetong ya 1 o be o fe le mohola wa yona. (2)
- 11.9 Hlatholla dikgopolokgolo tša temanatheto ya 2 ka dintlha TŠE PEDI. (2)
- 11.10 Hlaloša mehola YE MEBEDI ya poeletšothomi ye e tšwelelago methalothetong ya 22 le 23. (2)
- 11.11 Re alele maikutlo a gago mabapi le diteng tša sereto se. (2)

[25]**PALOMOKA YA KAROLO B: 25**

KAROLO YA C: PAPADI/TERAMA

Araba potšišo YE TELELE goba YA DITSOPOLWA. Ge o kgethile ya ditsopolwa KAROLONG YA B gona araba ye telele KAROLONG ye. Ge o kgethile ye telele KAROLONG YA B gona araba ya ditsopolwa KAROLONG ye.

POTŠIŠO YA 12: POTŠIŠO YE TELELE**O IPHIHLETŠENG? – L Maphoso**

Ngwala tshekatsheko ye e kgodišago ya semelo sa Mahunela. Botelele bja karabo e be mantšu a 400–450.

[25]**POTŠIŠO YA 13: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA****O IPHIHLETŠENG? – L Maphoso**

Bala setsopolwa sa G le sa H ka kelohloko gore o tle o kgone go araba dipotšišo tša go latela.

SETSOPOLWA SA G**(Ka gare bošego ka phapošeng)**

- JEMINA: (Ka sekgaphu) Wena Mahunela, na dihlong tša gago o di išitše kae?
 MAHUNELA: O ra ka eng Jemina?
 JEMINA: Ke gore ga o swabe, monna towe, ge ngwana wa gago a etla go no ba mmalehlwele bjale ka rena mola o ka mo iša sekolong?
 MAHUNELA: Ka mo iša ka eng? 5
 JEMINA: Na ngwana o išwa ka eng sekolong?
 MAHUNELA: Ka kgomoselotwapotleng.
 JEMINA: Agaa! O swanetše go iša Rebone sekolong. Ngwana yola ka moso o tlo go thuša.
 MAHUNELA: Jemina ke re nka se iše ngwana wa ngwanenyana sekolong. 10
 JEMINA: Molato?
 MAHUNELA: O a tseba gore ngwana wa ngwanenyana ga se wa ka.
 JEMINA: Bjale hleng le Benjamene šo o paletšwe ke go no mo iša *hambaga* moo ga lešidi.
 MAHUNELA: Leomahlogo leo! O gana le go diša dikgomo tša ka eupša o nyaka maswana le nama tša tšona? 15
 JEMINA: He! Ngwana o swanetše go šomela dijo tša batswadi ba gagwe?
 MAHUNELA: E sa le ngwana selo sela mola se kgona le go imiša ngwanenyana? A ke re o itirile poo ya motse wo?
 JEMINA: A dire eng ge wena o sa mo maatlafatše? Ke gore le ge mmušo o goelesa o re maatlafatšang bana le basadi ga le kwe? 20
 MAHUNELA: Mmušo o kile wa tla ka mo gae wa mpotša tšona tše?
 JEMINA: Dikuranta, diradio le dithelebišene ga le di kwe?
 MAHUNELA: Ke di tšea kae?
 JEMINA: Monna tena, o mpaletše. A re se ke ra tšhabela ye ya Rebone. Ke re na o tla kgona go mo iša sekolong? 25

Mminoratho

[Letl. 27–28]

- 13.1 Ke dilo dife TŠE NNE tšeo di utollago gore tikologo ya setsopolwa se ke ya sebjalebjae? (4)
- 13.2 Tšweletša semelo sa Jemina go ya ka setsopolwa se. (2)
- 13.3 Efa mehola YE MEBEDI ya ditšhupasefala setsopolweng se. (2)
- 13.4 Na moya wo o fokago poledišanong ye ke wa mohuta mang? Fahlela karabo ya gago o be o hlaloše gore o hlotšwe ke eng. (3)
- 13.5 Hlaloša o be o laetše tirišo ya kgegeophetogi papading ye. (2)

LE

SETSOPOLWA SA H

(Ka ntle mosegare sekolong)*(Go kwala mašata a bana ba sekolo)*

- HLOGI: (O a goroga) Dipoelo tša ka ke tše, Rebone.
REBONE: (O amogela dipoelo) E re ke di bone, Hlogi mogwera.
(O a di lebelela) Gape ke re o tšweletše gabotse. 5
- HLOGI: Bona! Ka Sepedi ke hweditše B, ka Dipalontshetshere ke humane E, Mola ...
REBONE: Ke re ke a go duma o a tseba, Mogwera?
HLOGI: Le wena eya go tšea tša gago.
REBONE: A ke re o a tseba gore nna ke a kolota. Ba ka se mphe dipoelo go fihla ke lefela. 10
- HLOGI: Kganthe tatago ga se a go fa yona le lehono?
REBONE: Aowa.
HLOGI: O reng ge o mo kgopela?
REBONE: O re ke swanetše go yo nyaka mošomo ka gore yena ga a na le tšhelete ya go ntefela dithuto. 15
- HLOGI: E no ya mola khaontareng o leke go ba hlalošetša, mohlomongwe ba ka go kwela bohloko, ba go fa tšona le ge o kolota.
REBONE: (O a sepela) O a rereša mogwera. Go leka noka ga se go wela.
HLOGI: (O noši. Ka kwelobohloko) Rebone wa batho! Ke gore Modimo ge a go fa se, o go tima se. Nke o bone ka mokgwa woo Rebone e lego sethunya ka wona eupša a hlokago ka gona. Bona ka mokgwa woo dipatla tša go swana le rena di palelwago ka gona eupša thušo ya go tšwetša dithuto pele re sa e hlokego ka gona. (O makala ka lethabo) Ao! Hleng eka Rebone o tla a swere dipoelo? Ke mmoditše. 20
- REBONE: (O a goroga, ka lethabo) Ao, mogwera! Ke bile le mahlatse.
HLOGI: Ba go theeditše ge o ba rapela?
REBONE: Aowa, ke humane ke lefetšwe.
HLOGI: O lefetšwe ke yena tatago, Mogwera?
REBONE: Aowa, Tate o ganne tha! 25
- HLOGI: Bjale o lefetšwe ke mang, Rebone?
REBONE: Motho yo a ntefetšego ga ke mo tsebe. Kgang ke ge ke humane dipoelo. 30

Mminoratho

(Letl. 20–21)

- 13.6 Ka dintlha TŠE PEDI hlaloša boithekgo bja setsopolwa se. (2)
- 13.7 Laetša ka fao mongwadi a dirišitšego polelonoši ya Hlogi setsopolweng se. (2)
- 13.8 Laetša phaphano gare ga mminoratho, mminorathwana le pulamadibogo papading ye. (3)
- 13.9 Molwantšhwa wa papadi ye ke mang? Fahlela karabo ya gago. (2)
- 13.10 Laetša o be o hlaloše tirišo ya morero wa papadi ye. Efa dintlha TŠE THARO. (3)
- [25]**

POTŠIŠO YA 14: POTŠIŠO YE TELELE

NAGA GA DI ETELANE – MS Serudu

Ngwala tshekatsheko ye e nwešago a mokgako ya semelo sa Mphaka. Botelele bja karabo e be mantšu a go se fete a 400–450. [25]

POTŠIŠO YA 15: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA

NAGA GA DI ETELANE – MS Serudu

Bala setsopolwa sa I le sa J ka tlhokomelo gore o tle o kgone go araba dipotšišo tša go latela.

SETSOPOLWA SA I

MPHAKA:	Wa tla wa bolela dikoma lehono ge!	
HUNADI:	O rata go mpotša gore ge o hlamuketše maledu bjalo taba ye ga o e tsebe Tholo?	
MPHAKA:	E tsebja ke bao ba nago le bona.	
HUNADI:	Uwe! Ikhomolele ngwan'a babina peba. O ka ntira kgogwanarobala ke le Mmago Raisibe ke le kaka! (<i>Ba sega gomme go latela setu go kwala dithipa fela ge di katana le go fokotša se se lego ka megopong ya bona</i>)	5
MPHAKA:	Etse gosasa re swanetše go tsogela kerekeng?	
HUNADI:	Ka tshwanelo. Gape se lebale gore re tshepišitše moruti gore re tla ba gona selalelong.	10
MPHAKA:	Ke therešo. Nape o re pele o robala o šidulle sutwana yela yaka hle, mogatšaka, le nna ba tle ba bone gore ke swana le ba bangwe banna.	
HUNADI:	Go lokile Tholo. E tla re mola ke di gatagata, Raesibe a go direla teye.	
MPHAKA:	(<i>O mo fa dibjana</i>) Aowa, lehono gona o tloga o mphepile mogatšaka. Ke a leboga.	15
HUNADI:	Ke thaba ge o ipshinne ka tšona. Go phala ge motho a ka re a eja dijo ya re ke ge a gapeletšwa.	
MPHAKA:	Tlogela ditshela hle naswana ya ka.	
HUNADI:	O ra nna na! Ka be ka retwa ka mokgwa wo. Ke gona ge o ntšhela phori mahlong?	20
MPHAKA:	Ke phori ya selo mang? Ge o sa retwe ke nna o tla retwa ke mang?	
HUNADI:	Ruri. Ga go kgomo e latswago namane e šele. E re ke yo bona diaparo tša gago tša gosasa Tholo.	
MPHAKA:	Go lokile, le nna ke sa tšwela ntle nke ke hlabje ke moya. (<i>Ba a tšwa</i>)	

(Letl. 18–19)

- 15.1 Ke dilo dife TŠE NNE tšeo di utollago gore tikologo ya setsopolwa se ke ya sebjalebja? (4)
- 15.2 Tšweletša semelo sa Hunadi go ya ka setsopolwa se. Fahlela karabo ya gago. (2)
- 15.3 Efa mehola YE MEBEDI ya ditšhupasefala setsopolweng se. (2)
- 15.4 Na moya wo o fokago poledišanong ye ke wa mohuta mang? Fahlela karabo ya gago o be o hlaloše gore o hlotšwe ke eng. (3)
- 15.5 Hlaloša o be o laetše tirišo ya kgegeophetogi papading ye. (2)

LE

SETSOPOLWA SA J

- MPHAKA: Ke go makatša ka le le rego eng Hunadi wa ka?
- HUNADI: Ke be ke tloga ke re o iteile sehuba ga o sa nyaka go kwa selo ka Bonwatau le tša yona.
- MPHAKA: Ka di lebala! Ke tla be ke sa tswalwa ke ditholo ke a bona. Ka re e le moo ke welego kalana ka go lebala. Tše ke dinaka tša go rwešwa. Di ka pheulwa ke sesasedi motho a šala a tlorotše ditsebe e re mpša e timeletšwe ke mong wa yona. 5
- HUNADI: (*O sa maketše o hlabile Mphaka ka dintaka*) Afaeya! O mphentše gona mogatšaka. (*Setu. Mphaka le mosadi ba lebelelane ga go yoo a bolelago*) E re ke yo sola re jeng re tle re iše marapo benyeng. 10
- MPHAKA: Go lokile mogatšaka. Matebele a be a bile a thomile go bina ka mo go nna.
- HUNADI: Aowa, Tholo. Kgane o na le tlalatlalane? Re sa tšo nwa fofo ka iri ya bone bjale?
- MPHAKA: Na o re meetsana a a lena a nwelwa go khora? A fo go lapološa. Ge o ka tšwela ntle gabedi namile ke gona ge noga e thomile go ipobola e re o ntebetše na? 15
- HUNADI: Go lokile gona, ke tla phakiša. (*O a tšwa*)
- MPHAKA: (*O a balabala*) Ke gona ge motho a phela ka yona tsela ye. Go tlaišega moyeng ka tsela ye? Ruri, go gola ke go bona digolo. Fela batho ba mo bona ba tloga ba bonala e le batho ba kgobe sa boloko. Ga ba hlaole mofalatšana wa batho. Ge nna le ba lapa re sa robala bja mohlapula ga ke bone lebaka la go boela gae le go yo itahlela ka ganong la tau. (*Hunadi o tsena a swere megopo ya dijo, mme o e bea tafoleng*) 20

(Letl. 17–18)

- 15.6 Ka dintlha TŠE PEDI hlaloša boithekgo bja setsopolwa se. (2)
- 15.7 Laetša ka fao mongwadi a dirišitšego polelonoši ya Mphaka setsopolweng se. (2)
- 15.8 Diteng tša setsopolwa se di huetša bjang tharollo ya bothata papading ye? Efa dintlha TŠE THARO. (3)
- 15.9 Molwantšhwa wa papadi ye ke mang? Fahlela karabo ya gago. (2)
- 15.10 Laetša o be o hlaloše tirišo ya morero wa papadi ye. Efa dintlha TŠE THARO. (3)

[25]

POTŠIŠO YA 16: POTŠIŠO YE TELELE**LEHUFA – P Mothupi**

Ahlaahla semelo sa Radithekisi. Botelele bja karabo e be mantšu a go se fete a 400–450.

[25]**POTŠIŠO YA 17: POTŠIŠO YA SETSOPOLWA****LEHUFA – P Mothupi**

Bala setsopolwa sa K le sa L ka tsenelelo le tsinkelo gore o kgone go araba dipotšišo tša go latela.

SETSOPOLWA SA K

LERATO:	Bjale ge o sa phule khudu ka mpeng o ra gore nna ke tlo tseba bjang?	
RADITHEKISI:	(<i>O goga molamo ka morago ga sofa</i>) O tlo tseba fela ge nka go ...	
LERATO:	Joo, o se mpolaye hle, moratiwa! (<i>O rarela ka tafolana ya disofa</i>)	
RADITHEKISI:	(<i>O a mo obeletša</i>) bolela pele ke go pšhatla hlogwana ye ya go se kwe!	5
LERATO:	Ke bolele eng se ke sa se tsebego? (<i>Go kokota Mmaditaba e lego mmago Radithekisi</i>)	
MADITABA:	(<i>O a kokota</i>) Koko!	
RADITHEKISI:	(<i>O lebelela mojako o bona mmagwe</i>) Tsena, mma.	10
LERATO:	Etla o nnamolele, mmatswale.	
MADITABA:	(<i>O a tsena</i>) Dumelang, banake.	
BOBEDI:	Agee, mma.	
MADITABA:	(<i>O maketše</i>) Ao, lerato, o reng o lla?	
LERATO:	Ke Radithekisi, mmatswale.	15
MADITABA:	(<i>O lebelela Radithekisi</i>) Radithekisi, o mo dirileng?	
RADITHEKISI:	(<i>Ka mereba</i>) Ga se ka mo dira selo, mma, o no lla.	
LERATO:	O go botša maaka mmatswale, o ...	
MADITABA:	(<i>O mo tsena ganong</i>) Ge o se wa mo dira selo, o llang? Gona molamo wo o nyakang mo? A go na le noga ka mo ntlong?	20
RADITHEKISI:	(<i>O a kgamakgametša</i>) A ... a ... owa, mma, mokgwa ke gore yo Lerato o a telela. O dirwa ke dipukwana tše a hlwago a di bala.	
MADITABA:	(<i>O lebelela Lerato</i>) Makoti, phumula megokgo, Radithekisi o tlo mpotša gore molato ke eng. (<i>O sokologela go Radithekisi</i>) Ke sa emetše phetolo ya gago, Radithekisi.	25
RADITHEKISI:	Aowa, mma, Lerato o gana ge ke mo kgala.	
MADITABA:	O mo kgala ge a dira eng? (<i>O retologela go Lerato</i>) Makoti, motho yo o bolela nnete ge a re o a go kgala?	
LERATO:	Mmotšiše gore o nkgala ge ke dira eng, mmatswale. O na le maaka monna yo. Ke mokgwa wa gagwe ge a se a tsoga gabotse.	30
MADITABA:	(<i>O lebelela Radithekisi ka go kgathola</i>) Radithekisi, o mo kgala ge a dira eng? Gona o ka kgala motho ka molamo?	
RADITHEKISI:	Ke mo kgalela go kitimiša borokgwana ge bo reng? Gona o ...	

(Letl. 17–18)

- 17.1 Ke dilo dife TŠE NNE tšeo di utollago gore tikologo ya setsopolwa se ke ya sebjalebja? (4)
- 17.2 Tšweletša semelo sa Maditaba go ya ka setsopolwa se. Fahlela karolo ya gago. (2)
- 17.3 Efa mehola YE MEBEDI ya ditšhupasefala setsopolweng se. (2)
- 17.4 Na moya wo o fokago poledišanong ye ke wa mohuta mang? Fahlela karabo ya gago o be o hlaloše gore o hlotšwe ke eng. (3)
- 17.5 Hlaloša o be o laetše tirišo ya kgegeophetogi papading ye. (2)

LE

SETSOPOLWA SA L

(Lapeng la Radithekisi le Lerato)

(Ke Sontaga. Ge seširo se bulega re bona Lerato a dutše godimo ga sofa ka boiketlong. Sefahlego sa gagwe se šišitše ka manyami)

- LERATO: *(O itshwere lehlanya ebile o bolela a nnoši)* Ke gore mathata a ka le monna yo a tlo rarologa ge go tliile eng? Ke re ke leka go boledišana le yena eupša go no swana le ge ke tšhela leswika ka meetse. A ke tlo fetša ke dirile eng gona mo? A ke laetše Ntshepe gore ke a mo rata? *(O a lla)* Bokaone bjona bo ka se be gona mo. *(O phumola mamina)* Ke swanetše go ya kerekeng lehono. Mohlomongwe ge nka ya ke tlo ikwa ke imologile moyeng. *(O lebelela sešupanako sa letsogo)* E šetše e le seripagare go tšwa go iri ya senyane. Etse kereke e tsena ka iri ya lesome? A ke itokišetše go tloga. Pele ke sepela ke tlo ngwala lengwalwana la go tsebiša Radithekisi gore ke ile kae. Ke a tseba gore ge nka se mo tsebiše o tlo tla a mpolotša go fihla mapanta a gagwe a kgaoga. (5
10
15
- (O a ngwala ebile o le bea godimo ga tafolana ya disofa)*
Aga, ke feditše bjale! *(O a tšwa. Radithekisi o šala a fihla)*
- RADITHEKISI: *(O tsena ka bodulong a bolela a nnoši)* Ke gore mosatšana yo a ka be a ile kae? Ke mmotša ka mehla gore ga ke nyake a etšwa ka heke. *(O a befelwa)* O tlo hwetša a ile banneng. Le nna ke dirile phošo ka go nyala moitshwarahlephi wa go swana le yo. O dirwa ke go hlwa a balabala dipukwana tše tša batho ba mapona. (20

(Letl. 57)

- 17.6 Ka dintlha TŠE PEDI hlaloša boithekgo bja setsopolwa se. (2)
- 17.7 Laetša ka fao mongwadi a dirišetšego polelonoši setsopolweng se. (2)
- 17.8 Diteng tša setsopolwa se di huetša bjang sehloa papading ye? Efa dintlha TŠE THARO. (3)
- 17.9 Molwantšhwa wa papadi ye ke mang? Fahlela karabo ya gago. (2)
- 17.10 Laetša o be o hlaloše tirišo ya morero wa papadi ye. Efa dintlha TŠE THARO. (3)

[25]

PALOMOKA YA KAROLO YA C: 25
PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 80